

délyben a XVIII. századig az évenként három alkalommal előforduló ünnep megtartásával és azt megelőző tíz napos böjttel, a XIX. század vége–XX. század elejére már a pünkösöd utáni negyedik szombati ünnepséggel nyilvánították ki.

Világosítójuk emlékezete soha nem hanyatlott, él, sőt megelevenedett a szívekben, aminek jó példáját látjuk a szamosújvári Szt. Gergely búcsú és Gyergyószentmiklóson a Szt. Gergely tiszteletére celebrált mise megtartásával.

Szent Gergely búcsú Szamosújváron

Az évente sorra kerülő búcsún, amelyet 2013. június 15-én tartottak a főtemplomban. A magas rangú egyházi méltóságok mellett az Erdélyből elszármazott örmények mellett, akik lelki otthonuknak tekintik a főtemplomot, jelen voltak a Kárpátokon túli románajkúvá vált örmény szervezetek képviselői is. A szentmisén jelen voltak a MÖMKE tagjai és azok családtagjai is.

Az általuk megvalósuló képviselet azért is fontos volt, mivel a MÖMKE által szervezett Szongott Kristóf emléknapon (március) az egyesület elhatározta, hogy az első magyar armenológus sírjánál, a

Megtelt a székesegyház (Fotó: Kabdebó János)

A szentmise papjai (Fotó: Kabdebó János)

szamosújvári Főtemplom kriptájában, elhelyezzük az emlékezés és tisztelet koszorúját. Ez az emlékezet szervesen illeszkedik a MÖMKE éves tevékenységébe, ui. ősszel, az Egyesület megalakulásának 5-ik évfordulója alkalmából szervezett rendezvénysorozat keretében ellátogatunk születésének helyére, Marosbogátra is.

Elképzelésünk a búcsúszerzők segítségével valóra vált, amiért köszönet illeti őket ezúton is.

Szentmise, Világosító Szent Gergely emlékére: Gyergyószentmiklós

Világosító Szent Gergely tiszteletére Szilágyi Lőrinc örmény–katolikus plébános celebrált ünnepi szentmisét június 16-án, majd a Szt. Korona másolat örmény vonatkozásainak bemutatására került sor. A rendezvény keretében mutatták be az alapítók az Erdély Magyarörmények Szövetségét (EMÖSZ) a Közösségi házban. Ennek kapcsán tisztelte meg jelenlétével a rendezvénysorozatot Füzes Oszkár Magyarország bukaresti nagykövete, dr. Zsigmond Barna Pál, Magyarország Csíkszeredai főkonzulja és Szarka Gábor konzul, valamint Borboly Csaba, Hargita Megye Tanácsának elnöke, dr. Issekutz Sarol-

ta az EÖGYKE elnöke, valamint számos erdélyi magyarörmény. De lélekben jelen volt Hamlet Kasparian örmény nagykövet, Kelemen Hunor RMDSZ szövetségi elnök, Izsák Balázs SZNT elnök, akik üdvözlőiket és támogatásukat fejezték ki az EMÖSZ tevékenységéhez.

Az ünnepség művészeti csúcspontja volt a Szent Korona lovagrend, Szent Gellért Lovagrend, Szent György lovag-

rend gyergyói priorátusa képviselői kíséretében érkező Szent Korona másolat bemutatása. A koronatorénet ismertetésben Bíró Ernő lovag, a Szent Korona lovagrend tagja részletezte a történelmi ereklye (feltételezhető) örmény vonatkozásait is. Általa a templomot megtöltő gyergyói és más vidékekről érkező hívek meghatottan élték át a magyar–örmény múlt közös, szép pillanatait.

A szamosújvári búcsún

Szamosújvár az erdélyi örmények legfontosabb központja, az örmény katolikus püspökség székhelye. A város főterén áll az örmény katolikus székesegyház, amelynek egyik kincse egy Rubensnek (1577-1640) tulajdonított festmény. A szamosújvári örmények legrégebbi, ma is álló kőtemploma az 1723-ban épült Salamon templom (Boldogasszony templom). A városban idén 2013. június 15-én tartották a Világosító Szent Gergely-napi egyházi búcsút. Ezen a hagyományos egyházi ünnepen a magyarörmények és örmények legnagyobb szentjére emlékeztek a hívek és mindazok, akik ebből az alkalomból ellátogattak az erdélyi városba.

A búcsú napján 11 órakor az Örmény Katolikus Székesegyházban tartott nagymisét Szakács Endre örmény vikárius és Jakubinyi György gyulafehérvári érsek celebrálta magyar nyelven. Az ünnepen részt vett Varujan Vosganian, a romániai örmények szövetségének elnöke, gazdasági miniszter, valamint Hamlet Gasparian bukaresti örmény nagykövet is. Budapestről dr. Issekutz Sarolta az EÖGYKE és a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke, Szongoth Gábor EÖGYKE elnökhelyettes, és több örmény képviselő volt jelen. Csoportok érkeztek Gyergyószentmiklós, Csíkszereda, Erzsébetváros (Dumbraveni), Kolozsvár, Marosvásárhely, Székelyudvarhely, Torda, Bakó, Bukarest, Constanta, és Jasi városából. A szentmise végén Szakács Endre vikárius Martaian Ermone Zabel és Kabdebó János kiállítására hívta meg a templomban jelenlévőket.

Jakubinyi György érsek (Fotó: Kabdebó János)

Ebéd után népes csoportok sétáltak át a kiállítások helyszínére, ahol *Esztégár János*, a szamosújváriak örmény elnöke és *Lénárd Éva* tanár nyitotta meg *Martaian Ermone Zabel* ikon-, valamint *Kabdebó*

Látogatók *Kabdebó János* fotókiállításán
(Fotó *Kabdebó János*)

János fotó-kiállítását. A megnyitón a vendéglátók örmény táncokkal is kedveskedtek a megjelenteknek. A kiállított képeket, fotókat és ikonokat neves előjárók mellett sokan tekintették meg. A szamosújvári helyi tévé pedig riportot készített *Martaian Ermone Zabellel* és *Kabdebó Jánossal*.

A kiállítások megnyitójával egy időben, 16 órától a TÉKA-ban könyvbemutató zajlott.

Egy nagyon szép, jó hangulatú, igazi nagycsaládos Világosító Szent Gergely ünnepeken vehettünk részt, ahol úgy érezhettük, még a Nap is mosolygott a résztvevőkre.

Kabdebó János

Budapest Főváros XIII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat elnöke

Lukács Éva

Krónikás a krónikásról

Kiss Ferenc történész *Kádár József, Dés városának és a Szamosok vidékének krónikása* című kötetét ismerhették meg az érdeklődők múlt héten a dési Magyar Házban. Kovrig Annamária a Kádár József Kultúregyesület nevében köszöntötte a szerzőt, ugyanakkor néhai Balogh Zoltán mérnök, tanár nevét említette, akinek szívügye és óhaja szerint történt az egyesület névadása. Márton Kalapáti Jolán tanárnő a nagyszámú résztvevő látán elismeréssel nyugtázta a désiek érdeklődését városuk személyiségei iránt, kiemelve a helytörténeti munkák fontosságát.

Ezután Kiss Ferenc ismertette többéves kutatómunká-

ja eredményét, a mostani kötetet, amelyvel tisztelegni kívánt Dés 800 éves okiratos említése előtt. Argumentum címmel indítja tanulmánykötetét, megindokolva a témaválasztást: „Kádár József a hazai településtörténet, demográfia és nép-

rajz adatszerű feldolgozásával, tényrögzítő módszerével egy tárgyilagosabb történetírást járta, szakképzettsége, sokoldalúsága hozzásegítették időtálló műveinek megírásához. Életfelfogása, tudományos felkészültsége feljogosít arra, hogy munkásságát kellő módon értékeljük és időszzerűvé tegyük, mert a Szamosok vidéke népi és művi kultúrája napjainkban már elképzelhetetlen annak a

hatalmas adathalmaznak a tanulmányozása nélkül, amelynek feltárásán, feldolgozásán és tudományos rendszerezésén Kádár József egy életen át fáradozott.”

Kádár József 1850. január 28-án született Várfalván, unitárius szülők gyermekeként. Tordai és kolozsvári diákévei, majd budapesti felsőfokú tanulmányai után ke-

rült Désre, ahol magyar irodalom és történelem szakos tanárként tevékenykedett. Tízéves kutatómunkájának eredményeként született meg *Szolnok-Doboka vármegye monographiája* című, közel négyezer oldalas, hétkötetes műve, amelyet saját költségén jelentetett meg 1901 és 1905 között. (*Szabadság Kult-Túra*, 2013. június 12.)

Kiss Ferenc

Kádár József, Dés városának és a Szamosok vidékének krónikása

Kádár József a hazai településtörténet avatott kutatója volt, aki adatszerű felfogásával és tényrögzítő módszerével egy tárgyilagosabb történetírást járta. Sokoldalúsága, szakképzettsége és egyéniségének töretlen ereje hozzásegítették időtálló műveinek megalkotásához.

Kádár József az Aranyos-vidéki Várfalván született, Tordán, Kolozsváron és Budapesten végezte tanulmányait, majd Désen, Szamosújváron és ismét Désen volt tanár és iskolaigazgató. Egyéniségének legfőbb vonása a nyitottság és sokoldalúság volt. Személyében kiváló közéleti munkást tisztelhetünk, aki ott, ahol tudásával és tehetségével segíthetett, teljes odaadással lépett fel. Dés és Szamosújvár városainak több társadalmi és művelődési vállalkozásának volt kezdeményezője és önzetlen pártfogója. Mindezek mellett személyében kiváló történetírót tisztelhetünk, aki tudományos munkásságának eredményeit 1878-cal kezdődőleg adta közre kora neves folyóiratainak hasábjain és különálló kötetek formájában. Megírta a dési ref. egyházközség és a város, Belső-Szolnok és Doboka megye 1848-49 évi, a megye népoktatásügyének, Szamosújvár szab. királyi város és Szék nagyközség történetét. Életének fő műve *Szolnok-*

Dobokavármegye monographiája, melyet dr. Réthy László, Tagányi Károly és Pokoly József hozzájárulásával hét hatalmas kötetben adott ki Désen 1900 és 1905 között. Munkájában az akkori vármegye 406 településének történetét adja elő mindenki számára közérthető formában. Monográfiája értékes felvilágosításokat nyújt a közép- és újkori erdélyi falu kialakulásának, szerkezetének, jogállásának és műveltségének megismeréséhez. A földrajzi-természeti és más anyagi tényezőktől függően kialakuló településeket a közösségi lét olyan formáinak tekintette, mely a történelmi események sodrásában ennek jogi, személyi birtok és családi viszonyaira is kihatottak. A vármegye településeinek bemutatásában a történelmi rész a leg részletesebb, melynek tanulmányozása során azóta eltűnt okmányok szövege, megsemmisült műemlékek ábrázolása és szertefoszlott szájhagyományok felelevenítése lepik meg az érdeklődő olvasót. Mind-